

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П.ДРАГОМАНОВА**

ШИ ЦЗЮНЬ-БО

УДК 378.016:786.2:371.15

**МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ МИСТЕЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ В ПРОЦЕСІ
ФОРТЕПІАНОЇ ПІДГОТОВКИ**

13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2007

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано у Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Падалка Галина Микитівна,
Національний педагогічний університет
імені М.П.Драгоманова,
професор кафедри фортепіанного виконавства і
художньої культури.

Офіційні опоненти: доктор мистецтвознавства, професор
Шульгіна Валерія Дмитрівна,
Державна академія керівних кадрів
культури і мистецтв,
завідувач кафедри музикології;

кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
Отич Олена Миколаївна,
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
АПН України,
завідувач відділу педагогічної естетики та етики

Захист відбудеться “12” грудня 2007 р. о 16.30 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26. 053. 08 у Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова, 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий “10” листопада 2007 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

А.В.Козир

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Трансформаційні процеси, що охопили всі сфери соціально-економічного життя сучасного суспільства, значною мірою викликані широким міграційним рухом, впливають на розвиток культури міжнародних відносин і вимагають інформаційного забезпечення, оновлення освітніх концепцій та парадигм. Орієнтуючись на сучасний ринок праці, до пріоритетів сьогодення освіта відносить уміння оперувати такими технологіями і знаннями, що задовольняють інформаційні потреби суспільства та забезпечують готовність молоді активно діяти у швидкоплинних умовах. Одним із шляхів узгодження змісту освіти із сучасними потребами суспільства, забезпечення інтеграції світового освітнього простору – є орієнтація на компетентнісний підхід у підготовці фахівців та створення ефективних методик його запровадження.

Впровадження компетентнісного підходу у галузі мистецької освіти передбачає підготовку вчителів нової формації, що не лише володіють знаннями та уміннями художньої діяльності, а здатні аналізувати художньо-соціальні явища, застосовувати мистецтво, зокрема музику, для духовного розвитку учнів.

Специфіка викладання музики в період перенасичення художньо-інформаційного простору вимагає від вищих навчальних закладів розробки нових підходів, які б сприяли розширенню загальної мистецької ерудиції студентів та водночас орієнтували їх на оцінку і вибір музичної інформації, поглиблення музично-фахових знань, забезпечення розвитку спеціалізованих музично-виконавських умінь. Особливого значення проблема формування мистецької компетентності набуває в умовах педагогічного спрямування музичної підготовки студентів, оскільки їх майбутня діяльність вимагає здатності до педагогічної проєкції мистецьких знань, умінь і навичок. Значний потенціал для розширення мистецьких знань, загально-художнього досвіду та практичного їх втілення містить фортепіанне навчання студентів педагогічних університетів.

Аналіз робіт у галузі музичної педагогіки свідчить про наявність наукового підґрунтя для вирішення проблеми формування мистецької компетентності майбутнього вчителя музики в процесі фортепіанної підготовки. Розроблено загальні основи естетичного розвитку, формування художньої культури майбутніх фахівців (Е.Абдулін, Л.Арчажнікова, О.Олексюк, Г.Падалка, О.Рудницька, Т.Танько, В.Шульгіна, О.Щолокова), розглянуто методичні засади фортепіанного навчання (О.Алексєєв, В.Буцяк, Н.Гуральник, А.Каузова, Є.Куришев, В.Макаров, Г.Ципін та ін.), окреслено специфіку музично-виховної роботи в загальноосвітній школі (Ю.Алієв, О.Апраксіна, Л.Арчажнікова, Л.Безбородова, Л.Дмитрієва, Л.Коваль, О.Ростовський, Л.Хлебнікова, Н.Черноіваненко та ін.), відпрацьовано методи і прийоми поліхудожнього навчання майбутніх учителів (О.Бузова, Л.Масол, Г.Шевченко, Б.Юсов). Разом з тим на сьогодні лишаються невизначеними

питання сутності і змісту мистецької компетентності фахівців педагогічного профілю, шляхи розширення музичної ерудиції, методичні засади забезпечення взаємозв'язку між набуттям знань та опорою на художній досвід студентів. Потребує наукового обґрунтування методика втілення мистецьких знань студентів у виконання музики, а також у практику майбутньої художньо-освітньої роботи в школі. Суттєвого значення набуває розробка методично доцільних способів поєднання пізнавальних і творчих засад фортепіанного навчання.

Відсутність ґрунтовних досліджень з методики формування мистецької компетентності майбутніх учителів музики спричиняють такі вади практичного навчання студентів гри на фортепіано, як розповсюдження музичного авторитаризму з боку викладачів, відсутність мистецьких узагальнень на уроках, перекося в бік поточних вказівок тощо.

Потреба у визначенні оптимальних шляхів формування мистецької компетентності майбутніх вчителів музики, відсутність спеціальних теоретичних розробок з цієї проблеми та недоліки в практиці фортепіанного навчання студентів в педагогічних університетах зумовили вибір теми дослідження: *“Методика формування мистецької компетентності майбутніх учителів музики в процесі фортепіанного навчання”*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота входить до плану наукових досліджень кафедри фортепіанного виконавства і художньої культури Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова і складає частину наукового напрямку “Зміст, форми, методи фахової підготовки вчителів музики”.

Тему дисертації затверджено Вченою радою Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (протокол № 3 від 03.10. 2005 р.).

Об'єкт дослідження – процес навчання гри на фортепіано студентів педагогічних університетів.

Предмет дослідження – методика формування мистецької компетентності майбутніх учителів музики.

Мета дослідження – розробити методику формування мистецької компетентності майбутніх учителів музики в процесі фортепіанного навчання та експериментально перевірити її ефективність.

Концепція дослідження полягає в тому, що в основі методики формування мистецької компетентності майбутнього вчителя музики є активне залучення студентів до оцінювання художніх творів, інтерпретації музики та здійснення художньо-виховної роботи зі школярами під час педагогічної практики. Діяльнісний характер формування мистецької компетентності у майбутніх учителів забезпечується шляхом спонукання студентів до виявлення суб'єктивного ставлення до мистецтва у єдності із об'єктивним аналізом його закономірностей, створення варіантів тлумачення музики, проведення музично-просвітницької роботи серед учнівської молоді.

Гіпотеза дослідження – ефективність формування мистецької компетентності майбутніх учителів музики у процесі фортепіанної підготовки зросте завдяки впровадженню спеціальної методики, спрямованої на активізацію оцінного мислення студентів як основи їхньої мистецько-пізнавальної діяльності, збагачення досвіду застосування мистецьких закономірностей у виконавській практиці, забезпечення педагогічної проєкції набутих у процесі фортепіанного навчання знань і умінь.

Для досягнення мети дослідження і перевірки сформульованої гіпотези визначено такі **завдання**:

- проаналізувати наукову та методичну літературу з проблеми дослідження;
- визначити сутність, зміст та структуру мистецької компетентності майбутніх учителів музики;
- розробити критерії, показники та виявити рівні сформованості мистецької компетентності майбутніх учителів музики;
- обґрунтувати методичні засади процесу формування мистецької компетентності студентів;
- розробити зміст, форми і методи формування мистецької компетентності майбутніх учителів музики та експериментально перевірити їх ефективність, доцільність застосування в умовах навчального процесу музично-педагогічних факультетів вищих закладів освіти.

Методологічну основу дослідження становлять філософські положення системного підходу до аналізу педагогічних явищ і процесів, що вивчаються; загальнотеоретичні принципи наукового пізнання; урахування сучасних соціально-педагогічних чинників формування нового професійного мислення майбутнього вчителя; концептуальні положення про соціальну зумовленість освіти і виховання; наукові засади естетичного виховання та мистецької освіти.

Теоретичну основу дослідження становлять наукові праці з педагогіки і психології щодо підготовки майбутніх вчителів в сучасних умовах (В.Андрущенко, Г.Балл, І.Бех, В.Бондар, С.Гончаренко, Н.Гузій, Е.Зеєр, І.Зязюн, Н.Мойсеюк, О.Пехота, С.Сисоєва, М.Фіцула, А.Хуторський, В.Ягупов); праці провідних науковців у галузі художньо-естетичного розвитку студентської та учнівської молоді (О.Олексюк, Г.Лактіонова, В.Орлов, О.Отіч, Г.Падалка, Г.Побережна, В.Ражников, Т.Рейзенкінд, О.Рудницька, Л.Хлебнікова, О.Шевнюк, Г.Шевченко, В.Шульгіна, О.Щолокова); наукові розробки з методики музичного навчання і виховання (Е.Абдуллін, Ю.Алієв, О.Апраксіна, Л.Безбородова, А.Болгарський, Л.Масол, О.Ростовський, Т.Танько); науково-методичні розробки основ фортепіанного навчання (О.Алексєєв, Ван фань, Н.Кашкадамова, Г.Коган, Є.Ліберман, Лінь Ян, В.Макаров, К.Мартинсен, Г.Нейгауз, С.Савшинський, Сунь Цзинь, Хоу ке Сінь, Чжоу У, Ши Лі та ін.).

Для реалізації поставлених завдань було використано комплекс **методів дослідження**: *теоретичні* (вивчення державних документів з питань розвитку освіти, аналіз філософської, педагогічної, психологічної, методичної, мистецтвознавчої літератури, аналіз навчальних програм музично-педагогічних факультетів, узагальнення досвіду музично-виховної роботи зі студентами для визначення стану досліджуваної проблеми, теоретико-методологічних засад дослідження, розробки методики формування мистецької компетентності майбутнього вчителя); *емпіричні* (спостереження, анкетування, тестування, інтерв'ю, самооцінки, експертні оцінки, констатувальний і формувальний експерименти для визначення результативності експериментально-дослідної роботи); *статистичні* методи для вивчення динаміки формування мистецької компетентності майбутніх учителів музики.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальна робота проводилась у Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова, Уманському державному педагогічному університеті імені П.Тичини, Ніжинському державному педагогічному університеті імені М.Гоголя, Дрогобицькому державному педагогічному університеті імені І.Франка. Експериментальною роботою було охоплено 205 студентів.

Наукова новизна здобутих результатів дослідження. *Вперше* розроблено та експериментально перевірено методику формування мистецької компетентності майбутнього вчителя музики у процесі фортепіанної підготовки на основі активного залучення студентів до оцінювання художніх творів, інтерпретації музики та здійснення художньо-виховної роботи зі школярами під час педагогічної практики. *Конкретизовано* сутність, зміст і структуру мистецької компетентності майбутнього вчителя музики, визначено принципові засади та окреслено методичні шляхи її формування в процесі фортепіанного навчання студентів.. *Розроблено* систему критеріїв та показників сформованості мистецької компетентності студентів музично-педагогічних факультетів. *Подальшого розвитку* набули теоретичні та методичні засади фахової підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін. *Вдосконалено* процес підготовки майбутніх учителів музики на основі компетентнісного підходу.

Теоретичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони дозволяють розкрити сутність та роль компетентнісного підходу у розвитку теорії та методики навчання музики, можуть слугувати теоретичною основою для подальшої розробки проблем мистецької освіти та підготовки вчителів художнього профілю.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що його теоретичні висновки та експериментальні результати можуть становити підґрунтя для певної корекції та оновлення змісту навчальних курсів з інструментальної підготовки студентів; для збагачення методичної підготовки майбутніх фахівців мистецьких дисциплін до професійної діяльності; для складання навчальних планів і програм з підготовки учителів музики.

Організація дослідження. Дослідження проводилось у три етапи протягом 2004 – 2007 років.

На першому етапі (2004-2005 рр.) здійснювався аналіз філософської, психолого-педагогічної, науково-методичної літератури з проблем підготовки майбутніх учителів; вивчалися навчальні програми та методична документація музично-педагогічних факультетів, визначалися основні поняття, теоретичні та методичні засади дослідження.

На другому етапі (2005 – 2006 рр.) розроблено методика дослідження, визначено провідні позиції, критерії та показники мистецької компетентності майбутнього вчителя музики. На основі проведеного констатувального експерименту визначено рівні сформованості мистецької компетентності студентів.

На третьому етапі (2006-2007 рр.) здійснено апробацію розробленої методики, проведено формувальний експеримент, проаналізовано отримані результати, сформульовано висновки та оформлено текст дисертації.

Вірогідність результатів та висновків дослідження забезпечується методологічною і теоретичною обґрунтованістю його вихідних положень; проведенням дослідно-експериментальної роботи в умовах навчального процесу вищих педагогічних закладів з використанням комплексу взаємодоповнюючих методів, адекватних поставленим завданням дослідження; поєднанням якісного та кількісного аналізу отриманих результатів.

Апробація та впровадження результатів дослідження. Основні положення, висновки та результати дослідження обговорювалися на Всеукраїнській науково-практичній конференції “Реалізація компетентнісного підходу у педагогічній освіті як однієї з вимог входження в Європейський освітній простір” (м. Глухів, 2006), Всеукраїнській науково-практичній конференції “Мистецько-педагогічна освіта (теорія, методи, технології) – 2006” (м. Кривий Ріг, 2006); Всеукраїнському науковому семінарі “IV педагогічні читання пам’яті О. П. Рудницької” (2006 р.), II Міжнародній науково-практичній конференції “Гуманістичні орієнтири мистецької освіти” (Київ, 2007 р.).

Результати виконаної роботи обговорювались на засіданнях кафедр фортепіанного виконавства і художньої культури, методики музичного виховання, співів та хорового диригування НПУ імені М.П.Драгоманова.

Розроблена методика формування мистецької компетентності майбутніх учителів музики в процесі фортепіанної підготовки та методичні рекомендації щодо її апробації впроваджувались у навчально-виховний процес Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (довідка №04-10/1273 від 02.07.2007р.), Ніжинського державного педагогічного університету імені М.Гоголя (довідка № 04/732 від 21.05.2007р.); Уманського державного педагогічного університету імені П.Тичини (довідка № 635(0) від 25.05.2007 р.); Дрогобицького державного педагогічного університету імені І.Франка (довідка № 318-А від 07.04.2007р.).

Публікації. Основні теоретичні положення та отримані результати дослідження висвітлені у 4 одноосібних публікаціях автора, 3 з яких – у наукових фахових виданнях, затверджених ВАК України.

Структура і обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, що містить 210 найменування, 8 додатків на 12 сторінках. Загальний текст дисертації становить 199 сторінок. Основний текст викладено на 167 сторінках. Робота містить 9 таблиць, 6 схем, гістограму.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження, сформульовано гіпотезу, розкрито методи дослідної роботи, окреслено методологічну основу та теоретичні засади науково-дослідної роботи; висвітлено наукову новизну, теоретичне та практичне значення дослідження, наведено відомості про послідовність та зміст етапів дослідно-експериментальної роботи, відображено апробацію та впровадження здобутих результатів у практику вищих закладів освіти.

У **першому розділі** – “ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ МИСТЕЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ МУЗИЧНОГО НАВЧАННЯ” – на підставі аналізу загальнопедагогічних розробок компетентнісної освітньої парадигми (В.Бондар, Н.Бібік, І.Єрмаков, О.Овчарук, О.Пометун, А.Хуторський, А.Зеєр) та врахування сучасних тенденцій мистецької освіти (В.Бутенко, Л.Масол, О.Олексюк, О.Отіч, Г.Падалка, О.Ростовський, О.Рудницька, М.Ткач, О.Щолокова) визначено теоретичні та методологічні засади формування мистецької компетентності майбутнього вчителя музики.

Сутність мистецької компетентності майбутнього вчителя музики розглядається з позицій методології системного, діяльнісного, синергетичного, особистісного, полісуб'єктного, культурологічного, аксіологічного, етнопедагогічного підходів, що акумулюють володіння необхідними і достатніми знаннями у галузі музичного мистецтва в єдності із уміннями їх практичного відтворення у виконавській діяльності та досвідом впровадження в педагогічну практику.

На основі врахування основних положень зазначених підходів до розвитку сучасної мистецької освіти, а саме: гуманістичного спрямування осягнення мистецтва; врахування національних засад художнього розвитку особистості; актуалізації особистісно-індивідуалізованого підходу мистецького навчання; впровадження поліхудожнього контексту фахової мистецької освіти; забезпечення культуровідповідності навчання та дотримання оптимального балансу між пізнавальною, оцінювальною та творчою сферами навчальної діяльності, було визначено, що мистецька

компетентність майбутнього вчителя музики передбачає синтез, єдність: *знань* з історії, теорії, методики викладання мистецтва, зокрема музичного, художньо-творчих *умінь* в галузі виконавства та *досвіду* практичної художньо-освітньої діяльності, що дає змогу майбутньому фахівцю успішно здійснювати в змінних соціокультурних умовах професійні функції, самостійно розвивати і реалізовувати набутий у процесі навчання фаховий потенціал.

Наукове осмислення даного феномену дозволило інтерпретувати мистецьку компетентність майбутнього вчителя музики як *системну, інтегровану якість, що передбачає здатність особистості до усвідомлення музики як явища суспільного життя, засвоєння основних її закономірностей, стилів і жанрів, до оволодіння засобами втілення художніх образів у виконавстві, до застосування музики в художньо-виховній роботі зі школярами.*

На основі теоретичного аналізу визначено *структуру* мистецької компетентності майбутнього вчителя музики, що включає такі компоненти: пізнавально-оцінний; інтерпретаційно-творчий; педагогічно-проективний.

Пізнавально-оцінний компонент мистецької компетентності майбутнього вчителя музики визначає здатність студентів до набуття знань у галузі мистецтва і передбачає розвинений інтерес до художньо-пізнавальної діяльності; широку ерудованість у системі національної і світової художньої культури; обізнаність і практичне володіння музично-виконавським репертуаром; спроможність естетичного оцінювання і впровадження кращих зразків музичного мистецтва у художньо-педагогічну діяльність.

Інтерпретаційно-творчий компонент мистецької компетентності майбутнього вчителя музики передбачає спроможність майбутнього фахівця до самостійної виконавської і словесної інтерпретації музичних образів, здатність до усвідомлення об'єктивного змісту музичного твору і вираження власного ставлення до музики.

Педагогічно-проективний компонент мистецької компетентності майбутнього вчителя музики спрямовує на вироблення у студентів професійних орієнтирів, спрямовує формування мистецької компетентності в рідше майбутньої художньо-виховної діяльності.

Педагогічний аналіз процесу фортепіанного навчання, а також відповідної науково-методичної літератури (Ван фань, Я.Мільштейн, Г.Коган, Є.Ліберман, Лінь Ян, Г.Нейгауз та сучасних дослідників Н.Гуральник, Н.Кашкадамова та ін.) дозволив визначити фортепіанну підготовку студентів одним із важливих напрямків формування мистецької компетентності майбутнього вчителя музики, оскільки вона містить широкі можливості для забезпечення: оперативного застосування музичних історико-теоретичних знань відповідно до конкретних навчальних завдань розучування музичного твору; розвитку умінь виразної творчої інтерпретації музики; визначення та усвідомлення оптимальних педагогічних засобів; творчого саморозвитку і самовиявлення; здатності до педагогічної діяльності

(оволодіння специфічними вміннями виконання музики у дитячій аудиторії, створення концертних програм для школярів, навчання дітей гри на фортепіано).

У другому розділі – “ПРОВІДНІ НАПРЯМИ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ МИСТЕЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ГРИ НА ФОРТЕПІАНО” – на основі врахування базових наукових принципів мистецької освіти, таких як гуманізм і демократизм; єдність національного і загальнолюдського; природовідповідність і культуровідповідність; безперервність і наступність; єдність навчання і виховання, спрямованість на вирішення завдань освіти, розвитку, виховання; зв’язку теорії з практикою; свідомість і активність; доступність і наочність; систематичність і послідовність та творче спрямування навчання – були окреслені провідні методичні напрями формування мистецької компетентності майбутнього вчителя музики у процесі фортепіанної підготовки, а саме: *активізація оцінного мислення як основи мистецько-пізнавальної діяльності студентів, збагачення досвіду застосування мистецьких закономірностей у виконавській практиці; стимулювання до педагогічного проектування набутих у процесі фортепіанного навчання мистецьких знань і виконавських умінь*. Визначено педагогічні умови забезпечення реалізації означених напрямів.

Реалізація методичного напрямку *активізації оцінного мислення* в мистецько-пізнавальній діяльності майбутніх учителів музики базується на особистісно-індивідуалізованому підході та передбачає:

- забезпечення суб’єктивного ставлення студентів до об’єктивної мистецької інформації;
- залучення майбутніх учителів до аналізу та узагальнення художніх уявлень;
- спонування студентів до визначення виражальних засобів у музичній інтерпретації та аргументації їх вибору;
- спонування майбутніх учителів до діалогічності у спілкуванні з мистецтвом.

Методичний напрям *збагачення досвіду застосування мистецьких закономірностей у виконавській практиці студентів* передбачає впровадження інтегративних підходів до фортепіанного навчання. Його реалізація забезпечується наявністю таких педагогічних умов:

- забезпечення усвідомлення студентами стильової класифікації навчального матеріалу, розуміння жанрових ознак музичних творів;
- спонування майбутніх учителів до вербалізації змістових характеристик музичного твору на основі узагальнення знань та досвіду спілкування з мистецтвом;
- впровадження в практику фортепіанного навчання студентів паралельного та ескізного вивчення музичних творів, розширення виконавського досвіду майбутніх учителів музики;

- реалізація у процесі фортепіанного навчання студентів зв'язків із диригентсько-хоровою і вокальною підготовкою.

Методичний напрям *педагогічної проєкції набутих у процесі фортепіанного навчання знань і умінь* розглядається з позицій діяльнісного, синергетичного, особистісного та полісуб'єктного підходів. Його реалізація забезпечується наявністю таких педагогічних умов:

- стимулювання студентів до варіантного опрацювання музичних творів;
- розвиток умінь художньо-педагогічної інтерпретації музичних творів;
- узгодження музично-виконавського репертуару студентів з шкільною програмою;
- організація лекційно-виконавської роботи майбутніх учителів музики серед школярів.

Окреслені методичні напрями роботи зумовили зміст та структуру методики формування мистецької компетентності майбутнього вчителя музики у процесі фортепіанної підготовки.

У **третьому розділі** – “ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ МИСТЕЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ” - представлено розробку критеріїв та показників мистецької компетентності майбутніх учителів музики, визначення рівнів її сформованості у студентів педагогічних університетів; зміст, форми та методи формування мистецької компетентності студентів у процесі фортепіанного навчання; подано хід констатувального та формувального експериментів;

Для проведення педагогічного діагностування рівнів сформованості мистецької компетентності студентів педагогічних університетів, було розроблено *критерії та показники* досліджуваного феномена.

Художньо-культурологічний критерій визначає ступінь сформованості мистецької компетентності майбутніх учителів музики, що передбачає наявність широкої ерудиції в галузі різних видів мистецтва національної і світової художньої культури, а також глибоких знань класичної музичної спадщини і сучасної творчості. Показниками сформованості мистецької компетентності студентів відповідно до художньо-культурологічного критерію виступають:

- здатність до вільного оперування мистецькими знаннями;
- уміння мобільно застосовувати наявні знання в контексті конкретного музичного твору;
- здатність до проведення художніх паралелей між стильовими напрямками та жанрами музики та інших видів мистецтв.

Виконавсько-творчий критерій зорієнтовано на виявлення міри здатності студентів до створення виразної художньо-образної інтерпретації музики у процесі самостійного розучування музичних творів. Показниками означеного критерію виступають:

- відтворення об'єктивного змісту твору і вираження суб'єктивного ставлення до музики;
- дотримання стильових засад виконавства;
- артистичне втілення інтерпретаційного задуму в реальному звучанні.

Педагогічно-фаховий критерій слугує для визначення міри здатності студентів до проєкції мистецької компетентності у музично-виховну і музично-навчальну роботу зі школярами. Показниками педагогічно-фахового критерію мистецької компетентності виокремлено:

- здатність вибирати педагогічно доцільний репертуар;
- спроможність визначати навчально-виховний потенціал музичного твору, передбачати труднощі і способи їх подолання в роботі над ним з дітьми;
- уміння захоплювати школярів власним виконанням і словесним поясненням у процесі музично-просвітницької роботи.

На основі якісних характеристик означених критеріїв та їх показників визначено три *рівні* сформованості мистецької компетентності студентів-піаністів: високий середній, низький.

Високий рівень мистецької компетентності визначається ґрунтовною художньо-теоретичною підготовленістю студентів та їх вміннями вільно оперувати мистецькими знаннями, аргументовано висловлювати власну думку. Студенти високого рівня мистецької компетентності мають мобільно використовувати арсенал знань у контексті конкретного музичного твору; проводити художні паралелі між стильовими напрямками, жанровими особливостями, виражальними засобами в різних видах мистецтва. Високий рівень мистецької компетентності передбачає здатність майбутніх учителів музики до художньо-образної інтерпретації музики у процесі самостійного розучування музичних творів через відтворення об'єктивного змісту музики і вираження суб'єктивного ставлення до неї; вимагає дотримання студентами стильових засад виконання; артистичного втілення інтерпретаційного задуму в реальному звучанні. Студенти високого рівня мистецької компетентності мають володіти високими показниками педагогічно-фахового критерію, що забезпечують розуміння і здатність до музично виховної і музично-навчальної роботи зі школярами.

Середній рівень сформованості мистецької компетентності характеризується достатньою теоретичною обізнаністю, оперативністю і дієвістю знань студентів. Музично-виконавська діяльність студентів забезпечується сформованими уміннями. Однак, у цих студентів переважаючим є репродуктивний тип сприймання, аналізу й інтерпретації музичних творів. Студенти середнього рівня мистецької компетентності здатні до визначення і відтворення об'єктивного змісту музичного твору, але їх дії відзначаються певною стереотипністю та мало вираженою особистісною позицією у прояві власного ставлення до музики. Студенти спроможні обрати педагогічно доцільний репертуар, передбачити можливі труднощі в роботі, продумати змістовий план уроку, орієнтуючись на вказівки викладача.

Низький рівень мистецької компетентності характеризується недостатньою теоретичною обізнаністю студентів, поверхневим характером знань, що застосовуються мозаїчно у конкретних музичних творах за зразком, без чіткої аргументованості і виявлення особистісного ставлення. Музично-виконавська діяльність переважно репродуктивного характеру, потребує постійного коригування з боку педагога. У студентів низького рівня мистецької компетентності поверхові уявлення щодо музично-виховної і музично-навчальної роботи зі школярами, елементарно аргументовані судження щодо вибору професії вчителя музики. Студенти низького рівня потребують допомоги в самоорганізації навчальної діяльності та визначенні власних ціннісних орієнтацій.

Проведення *констатувального експерименту* мало на меті з'ясування особливостей прояву мистецької компетентності, якісний та кількісний аналіз рівнів її сформованості у студентів педагогічних університетів.

Перший етап діагностування був підпорядкований визначенню рівня сформованості *пізнавально-оцінного* компоненту мистецької компетентності майбутніх учителів музики за показниками художньо-культурологічного критерію. За допомогою *методів* анкетування, усного та письмового опитування, бесід, тестування, творчих завдань, звукової анкети, інтерв'ю визначалися здатність до вільного оперування мистецькими знаннями; уміння мобільно застосовувати наявні знання в контексті конкретного музичного твору; здатність до проведення художніх паралелей між стильовими напрямками та жанрами музики та рівень загальної ерудиції в галузі різних видів мистецтва національної і світової художньої культури.

На другому етапі діагностування визначався рівень сформованості *інтерпретаційно-творчого* компоненту мистецької компетентності майбутнього вчителя за показниками *виконавсько-творчого* критерію. Визначалися рівні розвитку умінь виконавської і словесної інтерпретації музичних образів, здатності до самостійного відтворення об'єктивного змісту твору і вираження суб'єктивного ставлення до музики; дотримання стильових засад виконання музики; міри артистичного втілення інтерпретаційного задуму в реальному звучанні в умовах навчально-виконавської діяльності студентів у фортепіанному класі. Використовувалися *методи* самостійного опрацювання педагогічного репертуару, ескізного вивчення фортепіанних творів, художньої інтерпретації, концертного виконання.

Третій етап діагностування був спрямований на вивчення стану сформованості *професійно-проективного* компоненту мистецької компетентності майбутніх учителів музики за показниками *педагогічно-фахового* критерію. Використовувалися такі *методи* дослідної роботи: тестування, усного та письмового опитування, спостереження, виконання творчих завдань.

Отримані результати констатувального дослідження показали, що переважна частина респондентів має досить поверхневий та мозаїчний характер знань. Виконавські вміння мало усвідомлюються студентами як засіб

реалізації музично-виховних завдань у майбутній педагогічній діяльності. Зафіксовані недоліки пояснюються переважаючим репродуктивним характером навчання, недостатньою спрямованістю на розвиток особистісно-пошукової активності студентів, активізації їх оцінного мислення та суб'єктивних чинників досягнення мистецтва.

Кількісна обробка даних констатувального експерименту засвідчила переважаючий середній рівень сформованості мистецької компетентності студентів V курсів педагогічних університетів - 46,3 %; низького рівня зафіксовано – 43,1 %; високого – 10,6 %. Такі результати не задовольняють сучасні потреби суспільства у висококваліфікованих фахівцях мистецького профілю і потребують розробки і впровадження спеціальної методики формування мистецької компетентності майбутнього вчителя музики.

Формувальний експеримент був проведений згідно з розробленою методикою формування мистецької компетентності майбутніх учителів музики у процесі фортепіанної підготовки зі студентами IV – V курсів Інституту мистецтв НПУ імені М.П.Драгоманова упродовж 7-9 семестрів. Експериментальна методика передбачала проведення педагогічної роботи в три етапи: перший – *спонукально-ознайомлювальний*, другий – *діалогово-оцінювальний*, третій – *самостійно-творчий*.

Сутність *спонукально-ознайомлювального* етапу полягала у широкому ознайомленні студентів з навчальним музичним матеріалом, не лише у засвоєнні знань, умінь та навичок фортепіанного виконавства, а усвідомлення їх сутності та можливостей застосування у майбутній педагогічній роботі. На даному етапі формування мистецької компетентності студентів більш активна роль та лідерська позиція відводилася педагогу (рекомендування щодо вибору музичного репертуару, способів розучування та виконання музичних творів; створення ситуацій, що забезпечують розвиток мотивації навчання студента, зв'язок нових знань з попередніми тощо).

Даний етап формування мистецької компетентності був спрямований на забезпечення студентам можливості ознайомлення з якомога більшою кількістю фортепіанного репертуару різних стилів та художніх напрямків, осмислення при цьому культурологічних взаємозв'язків. До різноманітних *форм* музично-виконавської роботи було включено: ескізне виконання музичних творів, читання з листа дитячого репертуару із здійсненням наскрізного аналізу музичних творів. *Методи* педагогічної роботи даного етапу становили дві групи: “спостереження музики” та “наведення на музику” (за Б.Асаф'євим). Методи першого етапу педагогічної роботи були спрямовані на забезпечення систематизації знань студентів, спонукання майбутніх учителів до цілісного аналізу музичних творів, обговорення та визначення стильових та жанрових особливостей виконавської інтерпретації.

Завданням *діалогово-оцінювального* етапу формування мистецької компетентності було формування у студентів умінь самостійно визначати труднощі у виконавському опануванні музичних творів та способи їх подолання. На даному етапі педагогічної роботи студент і педагог перебували

у безпосередньому діалозі на засадах рівноправного партнерства. Педагог забезпечував і регулював активну діяльність студента, використовуючи як репродуктивні, так і творчі методи роботи. Студенту пропонувалося самостійно добирати музичний репертуар, аргументувати його педагогічну доцільність, складати словесну інтерпретацію творів із власної навчально-виконавської програми, обговорювати з викладачем план їх розучування та реалізовувати його у процесі навчально-виконавської роботи. *Методи* педагогічної роботи даного етапу ґрунтувалися на постановці проблемних питань, котрі сприяли більш глибокому осягненню мистецького твору, вимагали розкриття нових аспектів розуміння та виконання музики, висвітлювали можливі суперечливі тлумачення образного змісту; зіставлення художніх зразків за принципами аналогії та контрасту, створення емоційної драматургії виконання музичних творів, які разом склали систему методів “осмислення музики”.

На третьому етапі експерименту перевірялась педагогічна доцільність запропонованих методів і прийомів роботи згідно з *самостійно-творчим етапом* розробленої методики. На відміну від попередніх, на цьому етапі різко зростає частка самостійності роботи студента над музичним твором. Методичні зусилля спрямовуються на формування у студентів здатності до творчого самовираження, до педагогічної проєкції набутих знань та вмінь.

Особливістю третього етапу виступає спонукання студента до рефлексивного осягнення змісту музичних творів, у процесі якого майбутні вчителі усвідомлюють рефлексивно-діалогову сутність спілкування з мистецтвом, під час якого пізнається і змінюється власний внутрішній світ. Робота студента спрямовувалася на глибоке осмислення розучуваних музичних творів, усвідомлення авторського задуму, свого власного естетичного ставлення до мистецького твору, втілення у музичному виконавстві власних думок та почуттів. В такий спосіб забезпечувалася пошуково-творча діяльність студента на основі самовиражальних підходів; розвиток його вмінь відстоювати власне відчуття мистецького твору у реальному звучанні та інтерпретаційне втілення авторського задуму на основі попереднього художньо-виконавського досвіду. Особливого значення на цьому етапі набуває вироблення професійних орієнтирів, спрямування набутої компетентності у русло майбутньої музично-педагогічної та просвітницької роботи. Тож, важливими *методами* педагогічної роботи виявилися: словесні пояснення музичного образу, вербальні характеристики емоційного відчуття та самовираження, самостійна художньо-педагогічна інтерпретація музичного твору та педагогічна проєкція на певну вікову категорію учнів. Методи об'єднувалися в систему “педагогічно доцільного використання музики”.

Перевірка результативності розробленої методики здійснювалась на основі контрольного діагностування та порівняльного аналізу рівнів сформованості мистецької компетентності студентів експериментальної та контрольної груп (табл.1).

**Динаміка формування мистецької компетентності майбутніх
учителів музики**
(за даними дослідно-експериментальної роботи)

Рівні сформованості мистецької компетентності студентів	Групи студентів (у відсотках)			
	До експерименту		Після експерименту	
	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ
Низький	43,5	43,1	38,0	5,5
Середній	44,0	46,3	46,3	40,8
високий	12,5	10,6	15,7	53,7

Результати свідчать, що після проведення формувального експерименту значно зросла кількість студентів високого рівня в експериментальній групі (збільшилась на 43,1%, тобто у 5 разів), що істотно переважає аналогічні показники у контрольній групі (3,2%). Більшість студентів контрольної групи складала середній рівень (46,3 %), значна частина все ж залишалася на низькому (38%), тоді як в експериментальній такі показники зменшилися відповідно на 6,5% та на 37,6%, а більшість респондентів перейшли до високого рівня (53,7%). Отже, суттєве підвищення рівнів сформованості мистецької компетентності майбутніх учителів музики відбулося внаслідок впровадження розробленої методики. Отримані результати експерименту засвідчують її дієвість та ефективність та дають підстави стверджувати про доцільність використання запропонованої методики у навчально-виховному процесі фахової підготовки майбутніх вчителів музики.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукової проблеми формування мистецької компетентності майбутнього вчителя музики у процесі фортепіанної підготовки, що знайшло відображення у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці спеціальної методики навчання майбутніх учителів музики гри на фортепіано в умовах вищих закладів педагогічної освіти.

Проведене дослідження підтвердило основні положення висунутої гіпотези і дозволило сформулювати такі висновки:

1. Відповідно до сучасних світових освітніх тенденцій та потреб загальноосвітньої школи в компетентних фахівцях у дослідженні зосереджено увагу на формуванні мистецької компетентності майбутнього вчителя музики. Виявлено, що значний потенціал для розв'язання окресленої проблеми містить фортепіанне навчання студентів педагогічних університетів. Аналіз наукової літератури з проблеми дослідження показав відсутність цілісної науково-методичної концепції формування мистецької компетентності майбутнього вчителя музики у процесі фортепіанної підготовки. Разом з тим, музична педагогіка містить наукове підґрунтя для розробки шляхів формування мистецької компетентності майбутнього вчителя музики та їх методичного забезпечення.

2. Мистецька компетентність майбутнього вчителя музики розглядається у нашому дослідженні як системна, інтегрована якість, що передбачає здатність особистості до усвідомлення музики як явища суспільного життя та надбання світової культури, засвоєння основних її закономірностей, стилів і жанрів, оволодіння засобами втілення художніх образів у виконавстві, до застосування музики в художньо-виховній роботі з школярами. З'ясовано, що мистецька компетентність майбутнього вчителя музики передбачає єдність: знань з історії, теорії, методики викладання мистецтва, зокрема музичного; художньо-творчих умінь у галузі виконавства; досвіду практичної педагогічної діяльності, що дає змогу майбутньому фахівцю успішно здійснювати в змінних соціокультурних умовах професійні функції; здатність самостійно розвивати і реалізовувати набутий у процесі навчання фаховий потенціал.

Розроблено та теоретично обґрунтовано структуру мистецької компетентності майбутнього вчителя музики, в основі якої виокремлено *пізнавально-оцінний, інтерпретаційно-творчий, професійно-проективний* компоненти.

3. У дослідженні розроблено критерії та показники сформованості мистецької компетентності майбутніх учителів музики:

- *художньо-культурологічний критерій*, показниками якого є здатність до вільного оперування мистецькими знаннями, уміння мобільно застосовувати наявні знання в контексті конкретного музичного твору, здатність до проведення художніх паралелей між стильовими напрямками та жанрами мистецтва ;

- *виконавсько-творчий критерій* визначають показники відтворення об'єктивного змісту твору і вираження суб'єктивного ставлення до музики, дотримання стильових засад виконавства, артистичне втілення інтерпретаційного задуму в реальному звучанні;

- *педагогічно-фаховий критерій* характеризується показниками умінь обирати педагогічно доцільний репертуар, визначати навчально-виховний потенціал музичного твору, передбачати труднощі і способи їх подолання в роботі з дітьми, уміння захоплювати школярів власним виконанням і словесним поясненням в процесі музично-просвітницької роботи.

На основі означених критеріїв та їх показників виявлено три рівні сформованості мистецької компетентності майбутніх учителів музики: низький, середній, високий. За результатами проведеного констатувального експерименту з'ясовано, що серед студентів педагогічних університетів переважає середній рівень мистецької компетентності – 46,3%, низького рівня виявлено 43,1%, високого – 10,6%.

4. Методичне забезпечення процесу формування мистецької компетентності майбутнього вчителя музики в сучасних умовах розроблено з урахуванням принципів положень: гуманізму і демократизму; єдності національного і загальнолюдського; природовідповідності і культуровідповідності; безперервності і наступності; єдності навчання і виховання, спрямованості на вирішення завдань освіти, розвитку, виховання; зв'язку теорії з практикою, науковості; свідомості та активності; доступності і наочності; систематичності і послідовності та творчого спрямування навчання. *Методичними напрямками* формування мистецької компетентності майбутнього вчителя музики окреслено: активізацію оцінного мислення як основу пізнавальної діяльності студентів; забезпечення збагачення досвіду застосування мистецьких закономірностей у виконавській практиці; педагогічне проектування набутих під час навчання знань і вмінь. З'ясовано *педагогічні умови* забезпечення реалізації основних принципів положень формування мистецької компетентності майбутнього вчителя музики:

Активізації оцінного мислення студентів сприяє забезпечення суб'єктивного відношення до об'єктивної мистецької інформації, спонукання студента до аналізу, узагальнення художніх уявлень та аргументації вибору виражальних засобів у власній інтерпретації музичних творів, забезпечення діалогічності спілкування з мистецтвом.

Збагачення досвіду застосування мистецьких закономірностей у виконавській практиці забезпечується систематичним спонуканням студентів до стильової класифікації навчального матеріалу та усвідомлення жанрових ознак музичних творів, до вербалізації змістовних характеристик музичних творів на основі узагальненого знаннєвого досвіду, до паралельного та ескізного вивчення фортепіанних творів, реалізацією зв'язків із диригентсько-хоровою і вокальною підготовкою студентів.

Педагогічна проекція набутих під час навчання знань і вмінь передбачає: забезпечення набуття студентами досвіду варіантної роботи над музичними творами; залучення до вербалізації художньо-образного змісту музичних творів; формування здатності до урахування вікових особливостей сприйняття школярів при виборі репертуару педагогічної роботи, проведення лекційно-виконавської роботи серед школярів.

5. Розроблено зміст, форми і методи формування мистецької компетентності майбутніх учителів музики у процесі фортепіанної підготовки та узагальнено у викладеній спеціальній поетапній методиці, загальна стратегія якої спрямована на вироблення професійних орієнтирів

музично-педагогічної діяльності у такій послідовності: систематизація, інтеграція мистецьких знань у процесі широкого ознайомлення з музичним матеріалом та вироблення умінь їх мобільного застосування в контексті конкретного музичного твору (*спонукально-ознайомлювальний етап*); активізація пошуково-творчої діяльності студентів на основі впровадження самовиражальних підходів у виконавстві (*діалогово-оцінювальний етап*); розвиток самостійності студента у виробленні художньо-педагогічної інтерпретації музичних творів, спрямування набутих мистецьких знань і виконавських вмінь в рідше музично-педагогічної діяльності (*самостійно-творчий етап*).

6. Отримані результати дослідно-експериментальної роботи дали можливість констатувати позитивну динаміку змін рівнів сформованості мистецької компетентності студентів експериментальної групи у порівнянні з контрольною, що свідчить про дієвість запропонованої методики та правомірність висунутої гіпотези.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів формування мистецької компетентності майбутнього вчителя музики. Подальшого вивчення та наукового обґрунтування потребують питання формування компетентності вчителя окремих галузей мистецьких дисциплін, розкриття впливу поліхудожніх зв'язків, виявлення умов розвитку компетентності вчителя у процесі подальшої професійної діяльності.

Основні положення дисертації викладено у таких публікаціях:

1. Ши Цзюнь-бо. Компетентнісна парадигма мистецької освіти і специфіка її реалізації в фортепіанній підготовці студентів педагогічних факультетів // Наука і сучасність: Збірка наукових праць Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. – Т. 55. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2006. – 232 с. – С. 116 – 123.
2. Ши Цзюнь-бо. Сутність та структура мистецької компетентності майбутніх вчителів музики // Педагогіка вищої та середньої школи: Зб. наук. праць № 16. – Спеціальний випуск: Мистецько-педагогічна освіта (теорія, методи, технології) – 2006. Частина 2 / Редкол.: Буряк В. К. та ін. – Кривий Ріг: КДПУ, 2006. – 368 с. – С. 276 – 282.
3. Ши Цзюнь-бо. Особливості формування мистецької компетентності майбутнього вчителя музики у процесі фортепіанної підготовки // Вісник Глухівського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Випуск 8. – Глухів: ГДПУ, 2006. – 278 с. – С.259– 261.
4. Ши Цзюнь-бо. Формування мистецької компетентності майбутнього вчителя музики як педагогічна проблема // Теоретичні та методичні засади неперервної мистецької освіти: Збірник матеріалів науково-методологічного семінару. – Чернівці: Зелена Буковина, 2007. – 132 с. – С. 102-104.

Ши Цзюнь-бо. Методика формування мистецької компетентності майбутніх учителів музики в процесі фортепіанної підготовки. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання музики і музичного виховання. – Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова, Київ, 2007.

Дисертаційне дослідження присвячене актуальній проблемі сучасної мистецької освіти – формуванню мистецької компетентності майбутнього вчителя музики. Розкрито сутність, зміст та структуру мистецької компетентності, принципові засади її формування у процесі фортепіанної підготовки студентів. Визначено критерії та показники формування мистецької компетентності. Змодельовано та апробовано методику формування мистецької компетентності майбутніх вчителів музики у процесі фортепіанної підготовки на основі активізації оцінного мислення, збагачення досвіду виконавської практики, педагогічної проєкції набутих у процесі фортепіанного навчання знань і умінь та доведено її ефективність.

Ключові слова: мистецька компетентність майбутнього вчителя музики, фортепіанна підготовка, методика формування мистецької компетентності, принципи, педагогічні умови.

Ши Цзюнь-бо. Методика формирования художественной компетентности будущих учителей музыки в процессе фортепианной подготовки. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика музыкального обучения. – Национальный педагогический университет имени М.П.Драгоманова. – Киев, 2007.

Диссертация посвящена проблеме формирования художественной компетентности будущих учителей музыки в процессе фортепианной подготовки. Актуальность исследования обусловлена потребностями современной школы в компетентных специалистах в сфере музыкально-воспитательной работы.

Теоретический анализ проблемы позволил рассматривать художественную компетентность будущего учителя музыки как системное, интегрированное качество, предполагающее способность личности к осмыслению музыки как явления общественной жизни и приобретения мировой культуры, к усвоению основных ее закономерностей, стилей и жанров, к овладению средствами воплощения художественных образов в исполнительстве, к применению музыки в художественно-воспитательной работе с учащимися. Структура художественной компетентности – сложное динамическое образование, которое включает три компонента: познавательно-оценочный, интерпретационно-творческий, профессионально-проективный.

Критериями художественной компетентности будущего учителя музыки выделено: художественно-культурологический, исполнительско-творческий, профессионально-педагогический, на основе которых исследовано три уровня ее сформированности у студентов педагогических университетов (высокий, средний, низкий). В результате констатирующего эксперимента установлено, что среди студентов-выпускников преобладает средний уровень художественной компетентности.

Анализ состояния профессиональной подготовки учителя музыки показывает необходимость использования новых методик на основе компетентностного подхода. Педагогический анализ процесса фортепианного обучения студентов педагогических университетов позволил выделить фортепианную подготовку одним из важнейших направлений формирования художественной компетентности, поскольку она имеет широкие возможности для оперативного использования историко-теоретических и методических знаний в соответствии с конкретными учебными заданиями разучивания музыкальных произведений, развития умений выразительной интерпретации музыки, педагогического проектирования приобретенных знаний и умений.

В диссертации представлено специальную методику формирования художественной компетентности будущего учителя музыки в процессе фортепианной подготовки, в основе которой стимулирование студентов к анализу музыкальных произведений, творческой интерпретации музыки, проведению художественно-воспитательной работы с учащимися во время педагогической практики. Методика предполагает поэтапность педагогической работы в такой последовательности: систематизация, интеграция художественных знаний в процессе широкого ознакомления студентов с музыкальным материалом, а также отработка умений мобильного применения знаний в контексте конкретного музыкального произведения (ознакомительно-стимулирующий этап); активизация познавательно-творческой деятельности на основе использования самовыражающих подходов в исполнительстве (диалогически-оценивающий этап), развитие самостоятельности студентов в разработке художественно-педагогической интерпретации музыкальных произведений, формирование навыков педагогического проектирования приобретенных во процессе фортепианной подготовки художественных знаний и исполнительских умений на будущую музыкально-педагогическую деятельность (самостоятельно-творческий этап).

Разработанная методика была апробирована в процессе формирующего эксперимента (задействовано 205 студентов), результаты которого показали положительную динамику развития способностей студентов к свободному оперированию художественными знаниями, умений мобильного использования приобретенных знаний в конкретной ситуации, проведения художественных параллелей между стилевыми направлениями и жанрами искусства; умений артистического воплощения художественной интерпретации в реальном исполнении; формированию умений студентов

определять педагогически целесообразный репертуар, увлекать учащихся собственным музыкальным исполнением и словесным объяснением в процессе музыкально-воспитательной работы, то есть показателей критериев, определяющих уровень формирования художественной компетентности будущего учителя музыки.

Ключевые слова: художественная компетентность будущего учителя музыки, фортепианная подготовка, методика формирования художественной компетентности, принципы, педагогические условия.

Shi Junbo. Methods of developing the artistic competence of the future teacher of music in the process of teaching playing the piano. – Manuscript.

The dissertation for obtaining PhD in Pedagogics upon the speciality 13.00.02, theory and methods of the music education. – National Pedagogical University after M. P. Drahomanov, Kyiv, 2007.

The research is dedicated to the actual problem of modern artistic education, development of artistic competence of the future teacher of music. The essence and structure of artistic competence, fundamentals of its development in the process of teaching playing the piano are laid out. The criteria and indices of level of artistic competence are indicated. The methodology of development of artistic competence of the future teacher of Music in the process of teaching playing the piano on the basis of actualizing the evaluative thinking, enriching the performing experience and teaching projection of the piano playing skills and piano competences is modeled, approbated and proved of its effectiveness.

Key words: artistic competence of the future teacher of music, piano competence, methodology of developing the artistic competence, fundamentals, teaching conditions.